NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13104

NISIM OYFN YAM

Isaac Leib Peretz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. ל. פרץ.

פערלאג: מעשה'לעך.

1) נסים איפ'ן ים.
2) שלמה המלך'ס משפט.

ארויסגעבער מ. בירנבוים און קאמפ.

ווארשא, 1914.

[illegible]

[illegible]

און פון וואנען האָבען זיי געזאָלט וויסען מעהר? צופוס געהן אין קהלה אריין — איז ווייט, פאָהרען האָט די אָרימע פאמיליע, וואָס האָט קוים פּרנסה געהאט נישט געקאָנט, און, אחוץ דעם, לאָזט דער ים נישט אוועק. כאטיעס פאָטער, כאטיעס זיידע און עלטער זיידע זענען אוועקגעקו־מען אויפ'ן ים, נאָר אזא כּח האָט ער שוין, דער ים: ער איז דעם מענשענס געפעהרליכסטער שונא, און — ליעב האָט מען איהם, און ציהען ווערט מען צוגעצויגען צו איהם ווי מיט צואנגען... און מען קאָן זיך פון איהם נישט אָפּרייסען, וויל מען ליעבען איך איהם און אנטקעגען און איהם...

נאָר אין יודישער קהלה איז אין דער משפּחה געבליבען — יום כּפור!

ערב יום־כּפור אין דער פריה, האָט מען איינ־געקליבען דעם גרעסטען פיש און די גאנצע משפּחה איז געגאנגען מיט'ן פיש אין שטאָדט

אַרײַן, און אָפּגעגעבן האָט מען דעם פֿיש דעם
קהלשן שוחט, בײַ װעלכן מען פֿלעגט זיך פֿאַר־
פֿאַסטן און עסן נאָכן תּענית.

יום־כּפּור בײַם דאַװנען פֿלעגט דעם פֿישערס
משפּחה זיצן אין בית־המדרש און קוקן צום
ארון־קודש: דאַװנען האָבן זײ נישט געקאָנט,
טײַלמאָל פֿלעגט טאַטע פֿאַר מיטעלטע אַנדרײַ־
לען, האָט איהם א ייִד מיט אין עלנבויגן צום
אױפֿשטײן געװעקט.

און באַלד נאָך יום־כּפּור, פֿלעגט טאַטע
מיטן װײַב און מיט די קינדערלעך זיך אױפֿהײ־
בן, געזעגענען זיך מיטן שטעטל און זײַן הײמי־
זינד, און אַװעקציִען אין װאָגן אַװאַנט נאָכט
צום ים. נישט „אהים“ פֿלעגט מען זאָגן, נאָר —
„צום ים“.

קײן בעל־דבֿר איז טאַטע נישט: דער ים
לערנט שװימען, נאָר די שטאָדט האָט ער פֿײַנד־
ענג, און לױפֿט אױף אין הימל. א פּאַטשקע צײַטן

דאך און דאך... אויפ'ן ים אבער אהבות...
עס עטעמט זיך.

— עס איז דאך אייער שׂונא... אייער טויט! טענה'ט מען צו איהם.

— אבער א גוטער טויט!

ער וויל האבען זיין פאטער'ס און זיין זיידע'ס סוף — איינגעשלינגען ווערען געוואלדיג פון ים, נישט קרענקען און גוסס'ן א צייט לאנג אויף א בעט...

און מען געהט צוריק אהיים, צום ים...

און אז מען געהט צוריק איבער נאכט, און עס הייבט אן גרויען דער טאג, און מען דערזעהט דעם גאלדענעם אבגלאנץ פון זאמדיגען ברעג, און דערנאך בליצט־אויף דער שפיגעל פון ים, דער־פרעהט מען זיך, פאטשט מען מיט די הענד...

און אזוי געהט עס פון יאהר צו יאהר...

ביזה היום, איינמאל פארטאג, קוים גערוי־טעלט האט זיך דער מזרח, שטיל וועקט זיך אויף

דער ים, קוים ער עטהעמט, קוים עס הערט זיך זיין ברומען, ער ציהט זיך פיל און נאך בער־חלומ'ט איהם, און ציהט זיך און... וואו נישט פלאטערט אין דער בלאָהע ליפט א ווייסע פּאָר פליגעל, שרייט איך און עך... און ווייטער שטיל... שטילע גלאנצען פליהען איבער'ן ים, גאָלדענע פלעקען גליטשען זיך איבער'ן געלען זאמד, פערמאכט ווענען די שיפער שטיבלעך איבער'ן ברעג, נאָר אין מהר בקריפּעט—כאביע געהט אריים ...

עֶרֶב יום־כּפּור איז היינט, פרום און ערנסט איז זיין פּנים, שטיל לייכטען איהם די אויגען, ער געהט מהין א מִצְוָה, האפּען א פיש אויף יום־כּפּור!

און ער געהט צום שיפעל צו און נעהמט אָן די קייט, מיט וועלכער עס איז געווען צוגעבונדען צום ברעג. די קייט קלינגט, און קולות דער־הערען זיך רעכטס און לינקס:

— נעמע, נעבען!

דאָס הויפען צו איהם די שכנים, וואָס האָבען אויסגעשטעקט די קעפּ פון די קליינע פענסטער־ליך.

רוהיג אין שטיל ליגט ים אין ברייט אויס־געגאָסען דער ים, צוזאַמענגעגאָסען מיטן זוים פון פרישען לעבעדיגען, פרעכטיגען הימעל... קוים ער עטהעמט, דער ים, קוים ער הוידעלט זיך בײם ברעג, און די בײ א גיבער באָפען, טאַנצען ליכטיג־גלאַנצענדע שטראַהלען צווישען די הוג־צלען... און עפּיס בורטעלט ער, א באָבע־מעשה דערצעהלט דער ים די צעראַפּענע, מיט לאַנגע וואַסער־פלאַנצען, זיי מיט האָר בעוואַקסענע שטיקער פעלזען און זי גלעט זיי איבער די האָר שטילערהייט, שפּילענדיג — דער פישער אָבער קען בעסער דעם ים, און ער גלויבט איהם נישט.

— ניין...

דער ים זיפצט זיך און הויבט זיך צעוויינען, און פלאַנצען וועט דער ליבטינער שפּיגעל, און פון

שפּיגל וועט ווערן אַ געשריי און געפּילדער,
און פון הינצלען וועלן איפּשטעקן וואָלקן, וואָס
וועלן שלינגען שפּליטן אין שפּיצן, די קליינע
פּישלען דער לייטן...

— ניבען...

און אַ באַרייטער אַלטער מאַן, מיט אַ פּלאַ־
טערדיגן גרויען קאָפּ און אַ הויטל, מיט אָנאָנ־
געשטרעבטן פּנים, ווי דער ים, נאָר אין זיין
פּאַלעטן, זיבן שטיבעלע, — קומט אַרויס פון אַ
שטיבעלע, גייט צו כאַפּען צו און לייגט אים
אַרויף די האַנט איפּן אַקסל:

— זעה!

און ער גייט אים אַקעגן שוואַרץ פּינטע־
לעך, וואָס נאָר אַפּישער איז קען דערזען, איפּן
זוים פון הימל.

— פון דעם וואַקסט אַרויס אַ וואָלקן...

— פוועל פריהער צוריק און דערהיים

זײַן, — ענטפֿערט באמיע: — איין פֿיש וויל איך נאָך האַפּען.

און ערנסטער ווערט דאָס פּנים, בײַ זײַן אַלטען שכן.

— האָסט אַ ווײַב און קינד, באמיע!

— און אַ גאָט אין הימעל! — ענטפֿערט באמיע מיט בטחון: ער נעהמט זײַן מצוה מהון...
און ער שטופּט אָפּ דאָס שיפֿעל און שפּרינגט אַרײַן...

און לײַכט ווי אַ פֿעדער טראָגט זיך באמיעס שיפֿעל איבער'ן ים, און דער ים וויגט עס אַרום, זיס־ברומענדיג, אַזוי לײַבלעך, און זינגט עס און וויקעלט עס אַרום מיט די שענסטע פּערל, וואָס ער פֿערמאָגט — און דער אַלטער פֿישער שטעהט אויפֿ'ן ברעג און קוקט איהם מיט שרעק נאָך.

לײַכט טראָגט זיך באמיעס שיפֿעל איבער'ן ים־געשיקט וואַרפֿט באמיע אַראָפּ זײַן נעץ, און שווער און שווערער ווערט די נעץ, און מיט אַלע כחות

ציהט ער זי קיים ארויס און געפינט אין איהר וואסער־פלאנצען, געשטעקן, — נאר נישט קיין איינציגען פיש...

דער אלטער פישער איפן ברעג האט דאס שיפעל שוין פארלוירען פון אויג, כאטש ציהט שוין צום דריטען מאל און צום פערטען מאל ארויס די נעץ: נישט ליגט אין זי ארויסגעציהען, אלערליי וואסער־פלאנצען האבען זיך אין איהרע אייגען פערפלאכטען — נאר קיין איינציגער פיש...

און דער זון ווייזט זיך און באווייזט זיך נאך אמאל שטארקער, און איבען הימעל איז שוין ארויסגעשוואמען די זון, נאר פייטם איז איהר גלאנץ — א פערווייטע זון: און דאס שוואכע פינטעלע אין עק הימעל האט זיך איבערגעצויגען האלב בײַ דער זון, ווי א ברייטע שלאנג, און ווערט טונקעלער און טונקעלער, און רוקט זיך צו דער זון...

עס איז שוין האלבער טאג, און סאטיע

שווימט און שווימט, פּרובט און פּרובט דאָס מזל.

— גוט, טראַכט ער, װיל נישט, איך זאָל דאָס יאָהר מקיים זײַן די מצוה, און טרויעריג װערט איהם אײַפן האַרצען, און ער נעהמט דעם רודער פעסט אין דער האַנד אַרײַן און װיל שױן אַפּדרעהען דאָס שיפעל צוריק, נאָר אין דער זעלבער רגע בעקומט ער אַ שפּרײַן און פּיש אַרײַן, און ער הערט זיך איס און דערזעהט װי אַ גרױסער גאָלדענער פיש װאַרפט זיך, שפּי־לענדיג, איבערן ים און שפּריצט מיטן װײדעל איבערן װאַסער.

ע! דעם פיש מוז ער האַפּען, און ער דרעהט צוריק איס, און יאָגט נאָך דעם פיש...

און דער ים איז שױן צעשײַעט, װאַליעס הױבען זיך העכער און העכער... אַ האַלבע זון איז שױן מיט אַ װאָלקען בעדעקט, בײַטען װײַסע שטראַהלען הײבען זיך קוים פון אונטערן װאָל־קען, און דער פיש שווימט איבער די פלײצעס

פון די חוואַליעס, און באַביעס שיפעל נאָך, נאָך...
און פערשוואונדן ווערט פלוצלונג דער פיש,
צווישן אים און באַביעס שיפעל הייבט זיך אויף
אַ וואַל, איבערגעבלאָזן, איבערגעיאָגט פון ווינט...

— עס נאַרט מיך, עס בלענדט מיר די
אויגן! טראַכט באַביע און וויל ווײַטער אום-
דרייען דאָס שיפעל און שווימען צוריק. און דער
[illegible] [illegible] זיך איבער די חוואַליעס, ווי זי
וואָלט מיט אַמאָל אויסגעוואַקסן פון ערגעץ; [illegible]
דאָס שיפעל צו שווימען צו דער פיש און קוקט
אויף אים מיט גרויסע אויגן, גלײַך ער בעט
זיך: נעם מיך, נעם מיך...

— דרייט באַביע צוריק אים, — פערלירן
ווערט דער פיש! אַ נײַע חוואַליע שטעלט אויף
צווישן אים און דעם שיפעל, און עס הייבט
זיך ווידער אַ הויכע שטורעם פון ים! און גלײַך זי
וואָלט זיך צאָרן דערזעהן, בעהאַלט זיך
אונטערן וואַסער די זון... און דער ווינט צעיאָגט

[illegible]

ווײַב האָט אויגע האָהר .. פֿון אונטער די האָהר
בעווײַזען זיך ווײַסע הענד — זײַן ווײַב האָט אויגע
הענד... און א קול רופֿט: ראַבעווען! —: זײַן
ווײַב'ס קול... זי האָט איהם געבעטען נאָכשרײַבען
אויפֿ'ן צווייטען שפּיגעל. זי טרינקט, זי רופֿט נאָך
זײַן הילף...

און ער דרעהט דאָס שפּיגעל אום רעכטס
און וויל צו צום קערפּער, — דער ים לאָזט ניט!
חוואַליעס הייבען זיך אין דער מיט, דער שטורם
רײַסט און וואָיעט — נאָר אין דעם שטורם הערט
ער איהר קול: הילף! הילף! באַבייע, הילף!...

און ער שטרעקט אויס די לעצטע קרעפטען
צו צושרײַבען, און אָט איז ער שוין נישט ווייט פֿון
ווײַסען פּליעק; די האָהר זעהט ער שוין נישט, נאָר
דאָס שווימענדיגע, זינקענדיגע קלייד... מיט'ן
רודער צו דערלאַנגען... נאָר אין דער מיט,
צווישען איהם און זײַן ווײַב הייבט זיך אויף
א וואַל, שטויסט זי אָפּ און אײַן זעט, דאָס

שיפעל — אין דער צווייטער.

— א פערבלענדעניש! — טראכט ער, זיך דערמאנענדיג, אז דאסזעלבע האט ער געהאט מיט׳ן גאלדענעם פיש; און נישט ווילענדיג ווארפט ער איין אויג צום ברעג, זעהט ער, ווי עס לייכט זיך שיין אין די פישער־הייזלעך די פענסטער.

— יום־כפור! — דערמאנט ער זיך, און לאזט פלוצלינג ארויס דעם רודער פון דער האנד.

און דער ווינד רייסט, און בדיבוקלע ווארפ־פען די כוואליעס דאס שיפעל; און באטיע, ווי ער האט ארויסגעלאזט דעם רודער פון דער האנד, אזוי זיצט ער רוהיג, און קוקט מיט אפענע אויגען אמאל צום פערשלאגענעם הימעל ארויף, אמאל צום קאכענדיג־שיימענדיגען ים אראב.

— טהו מיט מיר, גאט, וואס דו ווילסט: זאל דיין רצון געשעהן...

פלוצים דערמאנט ער זיך א יום־כפור׳דיגען נגון, און ער הייבט אן נאכצוזינגען דעם נגון. דער

הימל ווערט שוואַרצער און שוואַרצער, די
חוואַליעס הייבן זיך העכער, שאַרפֿער נאָך
בלאָזט דער ווינט... דאָס שיפֿל וואַרפֿט זיך
באַרג־אַרויף, באַרג־אַראָפּ, און חוואַליעס וואַרפֿט עס
צו דער צווייטער... איינע טרייבט אַהין אַהער און
שלײַדערט אַהין איינע דעם ברעג, אַ צווייטע
קומט אָן פֿון הינטן און יאָגט זיך נאָך שיפֿל
מיט אַן אָפֿן מויל... דער ייִנגל קלאַמערט זיך בייגט
דער וועלט — און אין דעם גערודער אַרויס זינגט
מאַמעס דעם זיבן־בײַדערשן ניגון...

די חוואַליעס שלאָגן אין שיפֿל אַרײַן, מאַמעס
קול שטאַרבן ווײַנענדיק, נאָר דאָס שיפֿל קלעטערט
זיך אויבן... אָבער מאַמען איז נאָך דער מויט
נישט באַשערט...

צוויי הויבן געשטאַלטן, ווי פֿון נעבל
געוועבט, גייען, האַלטנדיק זיך בײַ די הענט,
באַרויס, מיט צופֿלאַטערטע האָר און לײַכטנדיקע
אויגן, איבערן ים, און ווי מאַמעס הערט זיך

איבער מיט׳ן שיפעל, קומען זיי צו, הייבען איהם אויף, נעהמען איהם צווישען זיך, און געהען מיט איהם אונטער די אָרעמס, און טרעטען מיט איהם איבער די כוואליעס, ווי איבער ביימען און בערג־לעך, און פיהרען איהם אזוי, געאַרעמט צווישען ווינד און געטומעל. ער קוקט און וויל רעדען, עפּעס פרעגען וויל ער — נאָר זיי זאָגען איהם!

— זינג בעסער, מאָטיע, זינג! דיין געזאַנג וועט גובר זיין דעם צאָרן פון ים...

זיי געהען מיט איהם, און מאָטיע הערט, ווי דאָס שיפעל זינגט נעהנט איהם נאָך... ער הערט זיך איין — דאָס שיפעל מיט דער גיגע, און אין דער גיגע איז פערוויקעלט דער גאָלדענער פויגעל...

און אז זיי האָבען איהם צוגעפיהרט צום ברעג און געלאָזט איהם אהיים, האָט ער גע־טראָפען בײַ זיך דעם שיפעל מיט דער סקריפּקע.

און שבת איז א חֻפָּה געווען, זענען זיי געקומען צו איהם צו נאַכט...

שלמה המלכ'ס משפט.

[illegible]

בימי המלך שלמה — אין די צײַטן פֿון
המלך שלמה האָט געלעבט אַן אַלמנה, אַן אָרימע,
מיט נײַן יתומים.

אין געלעבט האָט די אַלמנה שטענדיק אין אַ
חדר פֿון אַלטע ברעטער, באַדעקט מיט דאַך פֿון
צווײַגן און בלעטער פֿון פּאַלמען־בײמער, אין אַ
פֿישער־דאָרף, בײַם ברעג פֿון ים הגדול.

אין געשפּײַזט האָט זיך די אַלמנה מיט איר
משפּחה מיט שטריקן און פֿאַרריכטן די נעצן,
פֿאַר די פֿישער אין פֿישער־דאָרף.

וַיְהִי הַיּוֹם — איז געקומען די צייט פון ווינ־
טען און שטורעמווינטן. קיין שיפעל געהט נישט
אין יַם אריין, קיין גוי ווערט נישט פערשפרייט,
איז די אַלְמָנָה געבליבען אהן א ביסען ברויט.
ווען זי האָט נישט געהן אין די אָרימע פי־
שער־הייזליך אריין בעטען ברויט; עס פעהלט
אומעטום. ווערט זי זיך ווייטער פון דאָרף.
עבליבען מייל פון דאָרף, און א גרויסען הויז
מיט א גרויסען געהויף האָט געוואוינט א רייכער
יוד, וואָס איז געבענשט געוואָרען פון זיין ליבען
נאָמען מיט פעלדער פעטע, פרוכטבארע גערטנער
און גאנצע וועלדליך איילבירטען, און מיט הער־
דען שאף און רינדער, און מיל־טהרען, און
קעמלען.
הויבט זיך איינמאָל איך די אַלְמָנָה שׁוּנַמִּית
אין דער־פריה, זעהט, אז דער הימעל איז א ביי־
זער, די לופט — ווינטיג, פערשטעהט זי, אז זי
מוז שוין אנקומען צו מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם, בעדעקט

זי זיך מיט אנ׳אלטער שאל, וואס זי טראגט בײ־טאג און דעקט זיך מיט איהר צו בײ־נאכט און לאזט זיך פון דארט אין וועג ארײן, צום רײבען זיך.

קומט זי קײנע מיטאג צום געהויף, טרעפט זי דאס רײבען זיך פאר דער טיר. נעהמט זי צו, בוקט זיך דרײ מאל, ריהרט דרײ מאל אן מיט׳ן שטעקן די ערד פאר זײנע פיס.

פרעגט ער זי:

— וואס בוקסטו דיך פאר מיר אשה? שטעה אויף און זאג, וועד דו ביטסט און וואס איז דײן פערלאנג.

זאגט זי איהם:

— איך בין די אלמנה שיפרה פון פישער־דארף בײם ברעג פון ים. און פערצעהלט איהם וועגען איהר נויט: שוין לאנג קײן ביסען ברויט אין מויל נישט געהאט, און בעט א ליבעל ברויט.— די נשמה צו דערהאלטען!

ווייזט ער איהר, וואָס אין געהויף טוט זיך.

— זעה, אשה, אט שפּאַנט מען ערשט מיינע קעמלען אין מיט'ן הויף אויס. פון ירושלים קום איך, איך האָב שלמה המלך'ס פּאַלאַץ געזעהן. א פּאַלאַץ — א פערבלענדעניש! און מען לאָזט יעדען אריין, און איך בין אריינגעקומען. אין א גאָלדענער קרוין, און זיין גאָלדענער שטול איז שלמה געזעסען ארומגערינגעלט מיט שרים און זקנים און פאָלק. און ער האָט פאר זיי תורה און חכמה געזאָגט; פערל האָבען זיך געשיט פון מויל.

און הער, וואָס ער האָט געזאָגט, אשה!

— ווער עס וויל לעבען, נעהמט קיין מתנות נישט. ווער עס נעהמט מתנות, פערקירצט זיך זיינע יאָהרען, וואָס זיין ליעבער נאָמען האָט איהם בעשערט. גאָט איז א בן אמונות, ער וועט עס מיר נישט פערגעבען, אז איך האָב מיטגעהאָלפען צו פערקירצען דיינע יאָהרען...

— אומזיסט גיב איך נישט.

— איב אזוי — זאָגט די אשה, — גיב נישט אומזיסט. באָרג מיר א ביסעל ברויט אָדער לײַה מיר א ביסעל מעהל, וועל איך עס מיר אהיים טראָגן און אָפּבאַקן, און דאָס לעבען דערהאַל־טען, און דאַנקען דיר און בענטשן פאַר דײַן לײַ־בען...

— דאָס איז נישט אשה! — ענטפערט דער עושר געלאַסן. „עבֿד לֹוה לאיש מלוה" — האָט שלמה המלך געזאָגט, ווער עס לײַהט, קויפט זיך א קנעכט. און קנעכט קויף איך מיר פרעמדע, נישט מזרע אבֿרהם, יצחק ויעקבֿ... איך וויל אײגענע פלייש און בלוט, בפרט אן אַלמנה, פאַר קײן קנעכט נישט האָבן... איך באָרג דיר נישט, און לײַה דיר נישט...

פרעגט די אשה־:

— זאָל איך פאַלן פאַר הונגער פאַר דײַנע

פּים? דאָס ווערט נאָט בעסער געפעלען, דעם דײַן אַלְמָנוּת?

— דו ווייסט, אַלְמָנָה שֵׁינְבּית, — ענטפערט ער איהר נאָך געלאַסענער, — פאַר מײַנע פּיס פאַר הונגער נישט פאַלען... העלפען וועל איך דיר, ווי נאָט איז מיר ליעב! נאָר העלפען וועל איך דיר מיט אַגֻדָּה:

— גיב הער אויער, אִשָּׁה, און הער! מײַן קאַמער איז צינד לער. די הונדערט זעק מײַן ווײַצען־מעהל ווי שנײ האָב איך, ווי איך האָב שוין דערמאָנט, קיין יְרוּשָׁלַיִם אָבגעפיהרט, צום מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה אין פּאַלאַץ אַרײַן, און די ברע־טער, וואָס האָבען זיך אונטער די זעק געבויגען זענען פרײַ, אָבער ווײַס, גאַנץ ווײַס זענען די ברע־טער; בעדעקט מיט שטויב, וואָס מיט איהם האָבען די זעק געשוויצט. דער שטויב איז הֶפְקֵר, דער שטויב איז נישט מײַן, נעה, צֵל בֵּן, און קאַ־מער אַרײַן, וויש דיר די ברעטער אָב, זאַמע־

דעם שטויב פֿון ווײַסען ווייצען־מעהל ווי שניי,
נעהם אהיים, לעג אין א פֿײַער, קלויב שפּענדעליך
אויפֿ'ן וועג — און באַק דיר דײַנע קיכליך אָב,
זאָל זײַן לעבער נאָכן אַרײַנשיקן די בְּרָכָה אין
דײַן שטויב פֿון מעהל, און עס, און דערקוויק דיך,
און לויב נאָך...

האָט די אַלְמָנָה שײַנע געטאָן, ווי דער
פרעמדער אין דעבער יוד האָט איהר געראָטען. האָט
זי אָפּגעשאַרט און אָפּגעריינט דעם שטויב פֿון
מעהל פֿון די ברעטער אין דעכען, פֿרויען עשיר'ס
קאַמער; צוריק־צו־ענס האָט זי פֿון ווינד פֿער־
יאָגטע צווײַגליך איפּגעקליבט; אהיים געקומען, —
שוין נאָכט געווען, — האָט זי פֿון די צווײַגליך
פֿײַער געמאַכט, די מעהל מיט וואַסער געמישט
און געקנעטן; זענען דרײַ קליינע ברויטליך
אַרויס. האָט זי די דרײַ ברויטליך בײַם פֿײַער קוים
אָפּגעבאַקען, און נאָך פֿאַר זײַנע חֲסָדִים לויבענדיג

ווײל זי נעהמען דעם ערשטען ברויטעל צום מויל, —
עפֿענט זיך מיט אימפעט פליצלינג פון הויבען די
טיר, און בײדעל פאלט אריין א מענש מיט א
געשריי:

— ראטעוועט א מענש פון טויט! שוין דריי
טעג און דריי נעכט אין מויל נישט געהאט...

און ער פערצעהלט און שרייעט און אַלעמען:

אַ שׂרפה איבערגעבראכען אין זיין דארף. און
מיטען דער נאכט, ווען אלע זײַנען געשלאפען,
האט איבערגעבראכען די בראנד. א פייער פון הימעל
געפאלען... און דער שטורם האט דעם פייער
איבערן גאנצען דארף געיאגט... אלץ איז פער-
ברענט, ער אײנער איז פון די פלאמען פײַער און
די וועלט דורך מיטן לעבען ארויס. אלץ איז גע-
ווארען א חורב פאר דער בראנד: מאן, ווייב און
קינד, און שאף, און רינד, און האב, און נאָב.
און דריי טעג און דריי נעכט לויפט ער ארום, פון

פייער געיאָגט, פון שרעק געטראָגען און אָהן א
ביסען ברויט...

דערלאַנגט איהם די אַלְמָנָה דעם ברויטעל
און זאָגט איהם:

— נעה, און דערהאַלט דיין נשמה...

נעהמט דער אָנגעקומענער אריין און פער-
שווינדט אין דער פינסטערניש פון דער צוגעפאַ-
לענער נאַכט.

דאַנקט די אַלְמָנָה זיין ליעבען גאָטען, וואָס
האָט איהר ברויט געשיקט, און נאָך א מִצְוָה,
א מענש ביי לעבען צו דערהאַלטען, בעשערט.
און וויל דעם גרייטען הייבען ברייטעל נעהמען
צום מויל.

עפענט זיך נאָך אַמאָל מיט אימפּעט די
טיר, און א צווייטער מאַן פאַלט אין דער אַלְמָנָה'ס
בודעל אריין מיט דעם זעלבען געשריי:

— ראַטעוועט א מענש פון טויט...

ער איז א רויבער מאַן געווען, הערטען שאָף

און רינדער אין סטעפּ געפאַשעט, און ריכע
געצעלטן מיט ווײַב און קינדער געוואוינט; און
יונגען געזונגען בײַם שאָף און רינד געהאַלטן...
פּלוצלונג זענען בעדואינען, ווי אויף די פליגלען
פון ווינט, אָנגעפלויגן אויף ווילדע פערד, מיט
פײַלן געשפּאַנטע אין די הענט. פון אַלע זײַטן
ווי אַהרונטערגעלאָזט, מיט אַ האַגל פײַלן באַשיט,
די יונגען מיט ווײַב און קינד געשיט, די הערדן
אָפּגעטריבן און מיט זיי אין ווײַטן ברייטן סטעפּ
פאַרשוואונדן... און אַז דער סטעפּ האָט איבער
געהערט אָפּצוקלינגען ווילדע טריט, האָט ער זיך
איינער אַליין געזען פון צווישן די טויטע איבער
געבליבן, און באַגראָבן זײַן הויז און
דרײַ נעכט אויף איין אַ ביסן ברויט, איינער
ער איז צו איהר בײַדל געקומען —
— דערלאַנג, האָט אהרון, אַ ביסן צום
מויל, אַ גלעזל, פאַלט אויך אַ ביטערער צו דער טיש...—
דערלאַנגט איהם די אַלמנה שיפרה, מיט אַ

פליהדיגע מינוט דעם צווייטן ברייטל, נאָם ליבענדיג אין האַנטעקענדיג פאַר דער צווייטער גרויסער מִצְוָה, וואָס ער האָט איהר בעשערט, הייבט איהם איך אריבערגעבן עבען פאַר דער מיר, ווײַל זי איז איינע אַליין אין בעדרויל, און ער בלייבט אַזוי. און בערבייטעט איך אין דער פֿינסטערער נאַכט...

געהערט זיך די אַרבעט שבת צום הייליגן ברייטל און ווייל עס שיין געהערט צום מיר. דענקט זיך בעלייבט איהם מיט בענקענדע בליק פון צופֿן דער יינגע אין נעבען איהר ברויטל איז, צופאַלן זיך עליבענע אין דעם די ווענט... פליהט ערגין אויף דער דאַך. און דער יונגע הייבט דער אַרבעט דעם הייליגן ברייטל פון דער האַנד אַרויס און שלעפּט עס אין צו אַרין...

דער ווינט האָט זיך־געכאַפּט שטיל — דער פון אַלבער ווין וואַסער, די אַלטע אַ שטיבעל, גלייבטן זיך די עלטערע שטראַהלן פון דער

אויפגעהיינגלער זון. באַלד וועט זיך אויפכאַפּן
דער דאָרף, אָנבינדן מיט פרייד די שיפלעך
בײַם ברעג, פאַרשפּרייטן נעצן... קינד און קייט
וועט אַרויסלויפן באַגלייטן די פישער. און מיט
פרייד־געשרייען רופן: אײַ הונגער, געלייבט
זײַן ליעבער נאָמען! עס וועט זײַן ברויט.

אָבער נישט וועגן דעם טראַכט די אַלמנה,
אַנאַנדער געדאַנק עקבערט איהר מח.

— וואָס האָט גאָט פון איהר געוואָלט? וואָס
האָט גאָט מיט איהר, דער אַלמנה, געטאָן?

— איין ברויטעל האָט ער איהר צוגענומען
פאַר אַנאַנבלאַפּענע פון בייער, דעבטס! זאָל זײַן
געלויבט זײַן נאָמען!

— דעם צווייטן — פאַר אַ געדאַבערטען
פון צלמים. איך — געלייבט זײַן ליעבער נאָמען!
ער האָט געגעבן, ער האָט גענומען. פאַר אַ
בילכען פון איהר...

— אָבער דעם דריטן ברידעל? איבצי

רײַסן בײַ אַכזריָה פֿון מויל און שלײַדערן אין
פּנים אַרײַן?! —

דאָס איז אײַער אײגנטלעך צו פֿאַרשטײן...
און עס פֿאַלט אײַער אײַן, אַז נאָך דרײַ נאָר
נײַנט דערפֿון... אַז דאָס האָט דער ייִנגט אַלײן
אַרן נאָכט רײַסן און קײַען זײַן קרצן נעבאָן.
אַנדערש קען ניט זײַן!
און די רעגט עס דעם ייִנגט דעם גוף, נײַנט
שענדן; די רעגט דאָס ייִנגט פֿאַרלױרן...
פֿאַר רעכטן?
פֿאַר דעם קינדס שלעכטס.
פֿאַר אַלץ רעגט די האָבן אַזױ הױך בײַ'ן
װײַט, קײן רחמנות רעגט די נעקן!
קלערט די נײַנט לאַנג, פֿאַרדערבט דעם פּנים
מיט דער געדעכעניש שאָל אין לײַט זיך און װעג
אַרײַן.
פֿאַרדעכערט איז די אין פֿאַרשטאַנט, נאָר
דער געדעכעניש צאָרן מראָנט די אײפֿן װײַטש

ווענ. און זי איז געקומען — קיין ירושלים.

קומט זי, פרעגט זי נאך, ווייזט מען איהר, וואו דער מלך שלמה הויזט. לאזען זי די שומרים אריין. שלמה המלכ'ס טירען זיינען אָפען פאר אלי־מען, בפרט פאר אלמנות. קומט זי אין זאל אריין אין פאלאץ פון מלך שלמה, וואס זיצט אויף זיין שטול. אינ'ן פנים:

—אדוני המלך — זאגט זי אַ דין תורה האָב איך.

—מיט וועמען? איך זעה דו קומסט אליין.

— מיטן ווינט, — ענטפערט די אלמנה: און הייבט צו איהם דעם ענין אויף, און פערצעהלט איהם איהר מעשה.

— ניט — ענטפערט דער מלך שלמה דיין פנים איז דיין עדות: עס איז מיעד, און אין דיינע אויגען ברענט דער הונגער. זעצט זי זיך קודם כל דערפרישען. זעץ זיך דערווייל, אשה, און א ווינקעלע, מען וועט דיר דערלאנגען ברויט און

ווײַן ... עס, טרינק און דערהאַלט דײַן נְשָׁמָה, דערנאָך וועסטו הערן דעם פֶּסַק.

געהט זי אָב און א ווינקעלע. דערלאַנגט מען איהר בּרויט מיט ווײַן. און דערווײַל קומען דרײַ פרעמדע מענער אַרײַן. דרײַ פרעמדע מענער, מיט זעקלעך אויף די אַקסלען. צום מֶלֶך שְׁלֹמֹה דאַרפֿען זיי.

— וואָס איז אײַער פֿערלאַנג, פרעמדע מענער? און וואָס בּרענגט איהר אין די זעקלעך אויף אײַער אַקסעל?

דערצעהלען די מענער אזא געשיכטע:

יִשְׁמְעֵאֵלִים סוֹחֲרִים זענען זיי, האַנדלען מיט צירונג מיניע און כֵּלִים, און קַיְמִים די מיערסטע, זענען זיי זאַלבּעדריט געפאָהרען אין א שיפעל איבּערן יָם... ווינטען זענען געווען, אומרוהיג איז געווען דער יָם, זענען זיי אָבּער שטאַרקע און געניטע לײַט, שרעקען זיך פאַר קיין ווינטען נישט שווימען זיי וואַל־אַרויף, וואַל־אַראָב...

האָט אָבער, איינמאָל פֿאַר נאַכט, אָנגעהויבן די שיפֿל צו נעצן... געליבערט איז ער־נעץ געוואָרן, און מיט וואָס צו פֿאַרשטאָפּן איז נישטאָ. שרײַען זיי, אפֿשר וועט מען דערהערן פֿון ברעג און קומען צו הילף. הערט קיינער נישט. דער ווינט בלאָזט ווײַטער, געשרייען און צעוואַרפֿט איבערן ים, די וואַלן באַפֿאַלן איר די קליעט און אַנטלויפֿן מיט זיי אין דער נאַכט אַרײַן...

און די שיפֿל נעמט און הייבט אָן זינקען...

שרײַען זיי צו גאָט, צו זייער גאָט; ער הערט נישט. רופֿן זיי צו אַנדערע געטער, צום גאָט פֿון מואָב, צום גאָט פֿון פּלשתים. קיינער ענטפֿערט נישט. האָבן זיי זיך דערמאָנט, אַז עס איז דאָ נאָך אַ גאָט, אַ גאָט פֿון ישׂראל... פֿרעגן זיי.

— גאָט פֿון ישׂראל, ענטפֿער אונז אין דער נויט!

און אַ נדר מאַכן זיי:

— דאָס גאַנצע גאָלד און זילבער, וואָס מיר

האָבען געלייזט, ניבּ'ן מיר דיר אוועק פֿאַר אוּנזע־
רע נְפָשׁות, נאָר ראַטעוועט אונז! ראַטעוועט, גאָט
פֿון יִשְׂרָאֵל...

און אין דער רֶגַע האָט זיך אַ שטאַרק געטאָן
דער ווינט, עפּעס פֿון בּרעג אין שיפֿעל אַריין, מיט
אַ געוואַלדיגען כֹּחַ, אַריינגעשלײַדערט; פּונקט אין
לאָך פֿון שיפֿעל אַריין, און האָט עס פֿערשטאָפּט...

און בּאַלד האָט זיך געלעגט דער ווינט, און
מיר זענען בְּשָׁלוֹם צוגעשוואומען צום בּרעג...

האָבען מיר בּײַ לײַטען זיך נאָכגעפֿרעגט:

— וואָס הייסט דער יידישער גאָט? מיר
ווילען אונזער נֶדֶר מְקַיֵים זײַן!

האָט מען אונז אָנגעוויזען יְרוּשָׁלַיִם...

זענען מיר מיט אונזערע ווײַבּער קיין יְרוּשָׁלַיִם
געקומען און אין די גאַסען די מענשען איבּערגע־
פֿרעגט: וואָס איז אײַער גאָט? מיר ווילען איהם
זעהן! האָבען לײַט אונז געענטפֿערט. אַז דעם
גאָט פֿון יִשְׂרָאֵל זעהט מען נישט...

— מיר דארפֿן איהם דאַנקען, כּבֿוד אָפּ־געבען, און אַ מתּנה דערלאַנגען...

האָבען זיי מיט די אַקסלען געדריקט; אַנדערע האָבען אונז איבערגעלאַכט...

האָבען מיר בעגעגענט עלטערע לייט, וואָס אין זיי האָבען מיר זיך פֿערטרויט און אַן עצה געפֿרעגט: וואָס טוט מען מיט אונזער נדר? ווייסען ניט מיר, אַז עס זאָל פּאַסען צו איינער נאָמען די ווערטער מיט זילבער און געלד? — האָבען זיי קיין בעשייד נישט געוואוסט. נאָר איינער פֿון זיי, דער עלטסטער, האָט אונז געראָטען, מיר זאָלען זיך ווענדען, גריבער האָר אין הויך, מיט דער שאלה צו דיר.

דו ביזט, האָבען זיי געזאָגט, דער קליגסטער אויף דער גאַנצער וועלט, און דו וועסט וויסען אונז צו ראָטען, ווי אַזוי אונזער נדר מקיים צו זיין, צו טון מיטן געלד און זילבער לויט דעם ווילען פֿון גאָט פֿון ישׂראל.

האָבן זיי געענדיגט און געבוקט זיך, און
דער מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה פֿרעגט:

— האָט איהר, פֿרעמדע לייט, בעטראַכט,
וואָס דער זייגער האָט אייך פֿון ברעג אין שיפֿעל
אַריינגעשלעפּט? מיט וואָס ער האָט די לעבעל
פֿערשנאַפּט, איהר זאָלט נישט אנטערנען!

— מיר האָבן געזעהן, גרויסער מֶלֶךְ!
אַריינגעבן און ניט בעטראַכט: אַ קליין ברייטעל
איז דאָ געווען, אַ ווייך, נישט דערבאַקן ברייטעל...
מ'האָבן עס געבראַכט דיר צו ווייזן, מֶלֶךְ...

און דער עלטסטער נעהמט דעם ברייטעל
פֿון בוזעם אַרויס און ווייזט עס. —

רופֿט צו דער מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה די אַלְמָנָה שׁוּנַמִית
און פֿרעגט, צו זי דערקענט נישט, צו איז עס ניט
איהר ברייטעל?

דערקענט זי: מיין ברייטעל. —
פּסקנ'עט דער מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה, מען זאָל איהר

געבען די דרײַ וועלעך גאָלד און זילבער. מען
אויך די לײַט, דאַנקען און געהן.

און צו דער אַלמנה ווענדט זיך דער קעניג
שלמה:

— נעם דאָס גאָלד מיטן זילבער! עס איז
דײַן! דאָס האָט דיר גאָט פאַר דײַן דריט ברויטעלע
בעצאָהלט. און די ווינטן, אַז קיינער ניט געגען
גאָטס רצון; אַלץ געשעהט לויט זײַן ווילען. און
אַז נאָר זײַן שליחות טוט דער ווינט.

.פּרייז 75 פ

" 75 "

" 2 מ.

.6-7-8 דאָס גוטע קינד . ע. דע-אַמיטשיס " 2 מ

.9) דער ארענדאר . . . . י. ל. פרץ " 90 פ

.10-11 שולמית . . . . . י. שטיינבערג " 1.50 מ

.12) חנה'לעס פּאַרקס מעשה'לע און אנדערע " 75 פ

.13) דאָס פּאַסטוכל . . . ה. קאָר[illegible] " 1 מ

14-15 אַליע-ליק-אַיע . אנדערסען " 1.50 "

.16) דאָס גאָלדענע פישעלע און אנד". פּושקין " 75 פ

.17) נסים אויפ'ן ים און אנד. . י"ל פרץ " 1 מ

.18) די בת מלכה און אנד. . . . . " 75 פ

19) שלמה המלך'ס חלום און אנד. . . " 75 "

אלע מעשה'לעך זענען אילוסטרירט.

Buchhandlung / Księgarnia L. KOZAK, Warszawa,
Nalewki № 5, dla „Wydawn. Majselech"

2-טע אויפלאגע